

Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala

N Y M B U R S K Ý

PÁBITEL

číslo 1

KLUB ČTENÁŘŮ BYL USTAVEN

Na ustavujícím shromáždění se 21. listopadu v Hálkově divadle v Nymburce sešlo na 250 lidí, z toho sedmdesát na místě podepsalo přihlášku do Klubu čtenářů Bohumila Hrabala. Mezi nimi se objevily i známé osobnosti, např. PhDr. Radko Pytlík, literární vědec, jeden z posledních nejbližších Hrabalových přátel a spolupracovníků Tomáš Mazal, nakladatel dr. Stanislav Klos, Ivo Krobot, režisér ND, ing. Miloslav Váchal, tajemník Kruhu přátel česko - německého porozumění, Mistrova švagrová Dáša Hrabalová... Zastavil se i pan F. J. Schaniel z dalekého Rosewoodu v Kalifornii v USA, bývalý Nymburák, Hrabalův přítel z mládí.

Program odpoledne začal ve 12.45 hodin na schodišti foyeru, kdy starosta města Nymburka Ladislav Kutík přivítal všechny přítomné a Alena Vávrová z Františkových Lázní (lauerátka ceny Pražské imaginace z nadace Bohumila Hrabala pro rok 1989 za sbírku Nahatma) přednesla svoji báseň Čekárna pro nejpříbuznější ze sbírky Soukromá Hrabaliana.

Poté usedli účastníci do hlediště divadla, aby shlédli studijní divadelní představení Divadla hudby při MěKS v Nymburce na motivy textů „nymburské trilogie“ B. Hrabala „Městečko u vody“ v režii Jana Řehounka.

Pamětník Václav Kořínek z Harlekýnových miliónů (František Bárta) vzpomínal na odplynulé časy, Pepin (vynikající Jaroslav Šturma) přijel na čtrnáct dnů ke svému bratrovi Francinovi (Honza Rambousek) a krásné švagrové

V divadelní inscenaci Městečko u vody hrál malého Bohouška Vlastík Vyhnaněk a strýce Pepina Jarda Šturma.

Maryšce (Simona Bezoušková) na návštěvu, aby tu zůstal do konce života. Maryška se strýcem Pepinem obdivovali městečko z komína a velitel hasičů de Giorgi (Mirek Kubánek) je přišel zachraňovat, písaři (Petr Kozák, Micha-

el Žikmund a Radim Keith) vytetovali v hospodě pod mostem malému Bohouškovi (Vlastík Vyhnaněk) na prsa namísto lodičky nahatou mořskou panu, s níž se pochlubil panu doktorovi (Miloslav Mejstřík). Po skončení představení řekl pan režisér Krobot, že to, co se dělo na jevišti, je úžasné. „Úpadek české kultury nastal proto, že lidé začali vysedávat u televize. Národní divadlo ani ostatní profesionálové to nespasí, jedině to, že budou hrát divadlo takovíto nadšení amatéři, je ta správná cesta,“ prohlásil.

Členové klubu schválili stanovy (otištěny v nultém čísle zpravodaje).

zvolili čestným předsedou Ladislava Kutíka, výkonnou jednatečku Miladu Hakenovou a členy představenstva ing. Jiřího Černého, dr. Radko Pytlíka, Helenu Liptákovou, Tomáše Mazala a ing. Pavla Benáka.

Do čela redakční rady zpravodaje klubu postavili Jana Řehounka, jejími členy se stali Jindra Tučková, Veronika Štůlová, Jana Křížová a Alena Vávrová.

Poté dr. Radko Pytlík, starosta Nym-

Alenka Vávrová a Jan Řehounek vítají na schodišti divadla členy klubu. Foto Petr Hloušek

burka Ladislav Kutík, ředitel nymburského pivovaru ing. Pavel Benák a Tomáš Mazal v rolích kmotrů pokřtili za přítomnosti nakladatele dr. Stanislava Klose a autora Jana Řehounka novou knihu „Bohumil Hrabal a jeho městečko, kde se (bohužel) nezastavil čas“. Vzápětí proběhl i křest knížečky Alenky Vávrové „Soukromá Hrabaliana“.

Při neformálním setkání ve foyeru divadla se pak uskutečnila autogramiáda, lidé diskutovali, ochutnávali nymburské Postřižinské pivo... „Kluci, udělali jste mi radost!“ řekla dojatě paní Dáša Hrabalová a slíbila pomáhat nejen klubu, ale i připravovanému muzeu Bohumila Hrabala. Téměř všichni se pak odebrali do pivovaru, kde paní Hakenová a pan Kutík položili kytici u Mistrovy pamětní desky. Následující exkurse pivovarskými provozy skončila opět vydatným ochutnáváním piva.

DO KLUBU SE HLÁSÍ I PŘÁTELE Z POLSKA

Redaktor Aleksander Kaczorowski připravil pro silvestrovské vydání polského deníku Gazeta Wyborcza dvě a půl strany věnované českému spisovateli Bohumilu Hrabalovi.

Vedle jeho životopisu a dvou Hrabalových textů ve vlastním překladu (Grozy wojenne a Piekna rupieciarnia - wywiad z soba samym) zveřejnil svůj poetický sloupek s názvem **Miasteczko, w którym czas stanął w miejscu**. V něm, v doprovodu Dáši Hrabalové a Tomáše Mazala, kráčí Nymburkem a sleduje stopy velkého spisovatele, vybavuje si postavy z jeho knížek. Krásným jazykem například vzpomíná na známou scénu: „... Francina, przybranego ojca, który wybil żonie swawole z glowy za pomoca pompki rowerowej, tej samej, która w filmie Postrzyżyny matka przyszytego pisarza pokazuje z dumą widzom, mówiac: *Te pompke kupilam w sklepie firmy Runkas*

przy ulicy Boleslawskiej.“ Všimá si rovněž toho, že Nymburk už dávno není tím městečkem, v němž se zastavil čas, že se od Hrabalova mládí mnoho změnilo, zvláště pak v letech sedmdesátých, kdy „przez miasto przetoczył się walec budownictwa socjalistycznego“.

Dvoustrana je doplněna spisovatelovou podobenkou zapůjčenou Tomášem Mazalem a dvěma velkými dobovými nymburskými fotografiemi z archivu Jana Řehounka - restaurace U Douděrů a lidí na lodičkách na pozadí dřevěného a kamenného mostu z roku 1912.

Jelikož pan Kaczorowski zveřejnil rovněž informaci o tom, že v Nymburce vznikl Klub čtenářů Bohumila Hrabala (včetně adresy Městské knihovny v Nymburce), začali se hlásit za jeho členy Hrabalovi příznivci z Polska. „Jazyk neznám, ale obdivuji tvorbu Bohumila Hrabala. Čtu ho v polských překladech a velmi bych se chtěl přičinit, v míře svých skromných mož-

ností, o jeho popularizaci v mém kraji,“ napsal pan Jan Wolski z Rzeszowa. „Pišu polsky, protože kdybych psal česky, mohli byste smíchem popadat ze židli,“ začíná svůj dopis pan Piotr Grygierczyk z Katowic. Hrabalovu tvorbu sleduje a sbírá od prvního polského překladu jeho knížek včetně článků v novinách a časopisech. „Podle mého skromného mínění je B. Hrabal arcimistrem. Možná podle mne i přerostl druhého mého mistra - arci A. Čechova. Jak to změřit?“ vyznává se. V závěru dopisu se ptá, jak by měl zaplatit členský příspěvek, když „*ruh bankowy jest miezdy Czechami a Polska nadal utrudniony*“.

- šl -

gazeta
WYBORCZA

PŘEČETLI JSME SI V MF DNES A V NEDĚLNÍM BLESKU

Napsali o klubu čtenářů B.H.

Nedělní Blesk, 22. listopadu 1998: „HRABAL MÁ KLUB PŘÁTEL“, Nymburk (pak) - Hold spisovateli Bohumilu Hrabalovi vzdali včera odpoledne účastníci ustavujícího shromáždění Klubu přátel Bohumila Hrabala. Stalo se tak v místním Hálkově divadle za účasti představitelů města a hostů, m.j. spisovatele Radka Pytlíka a režiséra Jiřího Kroboty.

Přítomní shlédli představení Divadla hudby při Městském kulturním středisku na motivy Hrabalových textů Městečko u vody, byli svědky slavnostního křtu knihy Jana Řehounka Bohumil Hrabal a jeho městečko, kde se (bohužel) nezastavil čas a poté položili kytici k jeho pamětní desce v areálu Postřižinského pivovaru.

Členové klubu mj. budou mít svůj zpravodaj. Při Městské knihovně vznikne literární kabinet Bohumila Hrabala, který soustředí jak díla spisovatele, tak hrabalologů. Zájemci o členství se mohou přihlásit na adrese Městská knihovna, Palackého 1749, 280 00 Nymburk.“

Článek je to pěkný, ale... Klub se nejmenuje „přátel“, nýbrž „čtenářů“, pana Pytlíka pokřtili Radko, nikoliv Radek, a pan režisér Ivo Krobot není Jiří. Poštovní směrovací číslo 280 00 patří Kolínu, nymburské je 288 00.

- řeh -

Mladá Fronta Dnes, příloha Střední Čechy, 23. listopadu 1998: „KLUB ČTENÁŘŮ HRABALA VZNIKL V NYMBURKU“, Nymburk (sek) - Nymburk, město dětství a literární inspirace spisovatele Bohumila Hrabala, začíná splácet dluh této slavné postavě uměleckého světa. Alespoň tak si to představují lidé zakládající Klub čtenářů Bohumila Hrabala, jehož ustavující zasedání se v sobotu uskutečnilo v nymburském divadle. „Hrabal se v roce 1975 sám chtěl zapojit do příprav oslav sedmistého výročí založení Nymburka. Byl tehdejšími ideology z přípravného výboru vyhozen, což nesl velmi těžce,“ vysvětluje podstatu onoho dluhu hlavní organizátor klubu, novinář Jan Řehounek.

Hrabal prý po tomto odmítnutí prohlásil, že s městem rozvazuje všechna pouta a na dotvrzení svých slov dokonce nechal převést ostatky rodičů z nymburského hřbitova. „Podle mě to ale dělal jen navenek. Vnitřně Nymburk stále miloval,“ míní Řehounek, který spisovatele osobně znal. Setkal se s ním před lety při přípravě oslav v nymburském pivovaru, v jehož areálu Hrabal prožil dětství, z kterého čerpal třeba při psaní slavných Postřižin...

„V nymburské knihovně, která také přijímá přihlášky k členství, už vzniká jakýsi kabinet, který bude shromažďovat všechny Hrabalovy knížky, studie o jeho díle i dostupné novinové výstřižky,“ slibuje Řehounek cosi z nabídky klubu. Ten bude také čtvrtletně vydávat časopis a pořádat divadelní představení ovlivněná Hrabalovými knížkami...“

Dr. Radko Pytlík

Koridor smrti

PhDr. Radko Pytlík představil na ustavujícím shromáždění Klubu čtenářů Bohumila Hrabala svoji další knihu. Jmenuje se „Koridor smrti Bohumila Hrabala a jiné záhady literárního světa“.

Vedle devatenácti psychologických a detektivních esejí ze života různých spisovatelů klade autor ve vstupním příběhu nezodpovězenou otázku o smrti „krále pábitelů“. I když se dr. Pytlík na základě osobních kontaktů, souvislostí v tvorbě B. H. a jeho posledních životních postojů přiklání k „sebezabití“.

„Až do poslední chvíle zůstává Bohumil Hrabal „frajerem“, tvůrcem a myslitelem, jenž dotýká se hvězd a okrajů „neznáma“ volí pád, aby viděl svět i sama sebe „z druhé strany zrcadla“. V tom je tajemství Hrabalova „koridoru“, vize, jež krutou nevyvratitelností osudu stvrzuje opravdovost literárního poselství,“ končí autor příběh, v jehož podtitulu se ptá: *Náhoda, nebo sebevražda?*

- řeh -

Radko Pytlík: *Koridor smrti Bohumila Hrabala a jiné záhady literárního světa*. Emporium, 1998, Praha, náklad neuveden.

„Anglický král“ na Národním divadle

Divadelní adaptace Petra Oslzlého čerpající z románu „Obsluhoval jsem anglického krále“, k jehož vzniku dalo první podnět vyprávění starého číšníka Vaníčka z hotelu Modrá Hvězda v Sadské, se poprvé objevila, a to i přes kontrolu všemocných, ale také přihlouplých cenzorů, na jevišti Divadla Na Provázku v pětaosmdesátém roce. Pod pracovním názvem „A neuvěřitelné se stalo skutkem“ ji připravoval režisér Ivo Krobot, nakonec byla uvedena na radu autora jako „Rozvzpomínání“.

Ve čtvrtek 12. listopadu 1998 uvedlo inscenaci „Obsluhoval jsem anglického krále“ v první předpremiéře a 19. listopadu ve slavnostní premiéře Národní divadlo v Praze. Opět v režii Ivo Krobot.

Před zcela naplněným hledištěm historické budovy Národního divadla se ode-

Program - kniha

K představení *Obsluhoval jsem anglického krále* na historické scéně Národního divadla byl vydán program ve formě publikace o více než dvou stech stranách.

Je rozdělen na několik částí s řadou zajímavých textů. Tou první je dvoustrana s osobami a obsazením vlastního představení. Pak následuje „kalendárium Bohumila Hrabala“ včetně celé řady známých i méně známých dokumentárních fotografií z Mistrova života. Třetí část konfrontuje úryvky z autorova díla se vzpomínkami a literárně - vědeckými úvahami několika hrabalologů. „Jak jsem psal *Anglického krále*“ je citace odpovědi B. H. z besedy na Stanfordské univerzitě při jeho pobytu ve Spojených státech v roce 1989. Následuje úryvek z Domácích úkolů z pilnosti „Inerview s Jazz clubem“. Tomáš Mazal přispěl „Několika poznámkami ke genezi románu B. Hrabala *Obsluhoval jsem anglického krále*“. „Proč píšu“ je úryvek ze stejnojmenného textu, vydaného v Sebraných spisech, svazek č. 12. Z pera Milana Jankoviče pochází příspěvek s názvem „Pábitelovo dozrání“. Na text „Rukověť pábitelského učně“ navazuje rozbor Josefa Zumra „Myšlenkové zázemí Hrabalova díla“ a po „Zprávě o pitvě vlastní mrtvoly“ přichází Radko Pytlík s řadou úvah o Hrabalově „odchodu“ s titulkem „Koridor smrti Bohumila Hrabala“. Část čtvrtá obsahuje povídání o historii první divadelní adaptace *Anglického krále* (Petr Oslzlý), prvním knižním vydání (Joska Skalník), rozhovor „O inscenování Hrabalových textů“ a „Přehled českých div. inscenací na profesionálních scénách podle textů B. H.“. V poslední kapitole najde čtenář část textů scénáře, fotografie ze zkoušek na Národním divadle a profily hlavních protagonistů představení *Obsluhoval jsem anglického krále*. - řeh -

hrával surrealisticky laděný, pitoreskní a zároveň tragický příběh Jana Dítěte - pikolika v podání Martina Preisse, číšníka a poté majitele hotelu ztvárněného Ondřejem Pavelkou a internovaného milionáře a nakonec cestáře v citlivém provedení Josefa Somra. „Zvolili jsme pro inscenaci styl jakési impresivní montáže situací, jež z detailů i větších ploch staví a naplňuje mnohovrstevnaté vyprávění,“ popsal v programu pojetí dramaturgie Petr Oslzlý.

V dalších rolích se skvělými výkony představili Josef Vinklář (trojrole Hoteliérů), Bronislav Poloczek (Walden, Hodný milicionář...), Vladislav Beneš (Zdeněk), Jiří Kodet (Generál, Skřivánek, Obchodník se známkami), Jan Vlasák (Gumový král, Velitel...), Petr Pelzer (Předseda soudu, Burzián...), Karel Pospíšil (Pan notář, Mrzout...), Alexej Pyško (Pan továrník, Slovák...), Oldřich Vlček (Zvěrolékař, Hluchý...),

Vladimír Javorský (Básník Jodl, Habešský císař. Profesor...), František Kreuzmann (Vrchní. Lékař...), Petr Motloch (Výpravčí, Cesták...), Sabina Králová (Líza Papanek...), Hana Ševčíková (Jaruška...), Kateřina Vaníčková (Vlastička, Zpěvačka...), Johanna Tesařová (Rajská...), Frederika Smetanová, Pavel Vondruška...

Příběh o hledání smyslu života končí symbolicky slovy samotného autora: „...a ten rád mi dal sílu, abych čtenářům napsal tenhle příběh, který neuvěřitelné se stalo skutkem. Stačí vám to? Tím ale opravdu končím,“ rozloučil se se svými diváky, tam, odněkud shora, hlas Bohumila Hrabala a Jan Dítě pomalu odešel do tmy, do nenávratna... Za svým autorem. - řeh -

Jan Vlasák ochutnává za asistence Ivo Krobot, Vladimíra Javorského a Tomáše Mazala nymburské „postřižinské“ pivo.

Foto Jan Řehounek

Postřižinské jim chutnalo

Devatenáctého listopadu měla v Národním divadle v Praze premiéru inscenace *Obsluhoval jsem anglického krále*. Režisér Ivo Krobot navštívil ve stejný den s několika herci některá místa Hrabalovy inspirace, o nichž se ve hře hovoří. Přijeli tzv. „nasát atmosféru“.

V doprovodu Tomáše Mazala byl první zastávkou Vladimíra Javorského (hraje Básníka Jodla, Profesora...), Jana Vlasáka (Gumový král, Básník, Velitel...), Kateřiny Vaníčkové (Vlastička, Zpěvačka...), Petra Motlocha (Cesták, Podomek...) a pana režiséra nymburský Postřižinský pivovar. Vždyt museli ochutnat to pivo, o němž ve hře, v hotelu U Zlaté Prahy, prohlásil jeden ze štamgastů na adresu svých spolustolovníků, vychvalujících pizeňské či krušovické pivo: „Pánové, nechci vnášet zmatek do debaty, ale neprávem všichni opomíjíte naše nymburské!“ A nutno podotknout, že jim chutnalo. Pan Vlasák prohlásil, po informaci, že se nymburské točí ve smíchovské hospodě Jamajka (pikantní je, že přímo na-

proti bráně smíchovského pivovaru), a to dokonce jednou týdně kvasnicové, že tam se tedy rozhodně musí vypravit. V doprovodu ředitele pivovaru ing. Pavla Benáka se seznámili s celou pivovarskou technologií, postáli u pamětní desky Mistra, umístěné tak vysoko, kam čurají psi, a vydali se na další Hrabalovská místa.

Zastavili se v Kersku u dnes už pustnoucí chaty, kolem níž ovšem stále pobíhají „kočenky“, nahlédli do restaurace Hájenka, projeli kerským polesím, postáli u hrobu v Hradištku, podívali se na hřbitov na kopci ve Velence.

Premiéra Hrabalova „anglického krále“ se stala jednou z největších událostí podzimní kulturní sezony roku 1998.

- řeh -

„V TOM MALÉM MĚSTEČKU SE HRÁLO DIVADLO O STO ŠEST...“

POLNÁ - DRUHÉ MÍSTO V SRDCI SPISOVATELE BOHUMILA HRABALA

Rodiče spisovatele Bohumila Hrabala žili v Polné v letech 1915 - 1919. Byli zaměstnáni v kanceláři Měšťanského pivovaru, měli v Polné mnoho přátel a hráli zde ochotnický divadlo.

František Hrabal (Francin) přišel do Polné v roce 1914 a nastoupil na místo příručího do firmy svého strýce Františka Janků, majitele výroby sodovek. Provozovna se nacházela v západním traktu měšťanského pivovaru v Polné. Nutno říci, že jméno Hrabal nebylo v pivovare neznámé. Břetislav Rérych vypisuje v seznamu sládků: na str. 50 uveden František Hrabal jako podstarší z panského pivovaru v letech 1869 - 1876. Francinův otec byl vandrujícím sladovníkem z Konice u Litovle. Tím se částečně vysvětluje i Francinův příchod do Polné. Ze sodovkárny Františka Janků, který byl nejen právo-várečným měšťanem v Polné, ale po jistý čas úřadujícím místopředsedou Právo-várečného měšťanstva, přešel Francin Hrabal na místo hlavního účetního pivovaru již v roce 1915. Dokládají to stvrzenky s jeho podpisy z té doby. Zároveň zastával i funkci pivního kontrolora. V posledních měsících války byl v Polné pověřen vydáváním lístků na chléb a mouku jako obecní účetní.

Francinův strýc František Janků byl v Polné na počátku století známým obchodníkem. Vlastnil dům č. 59 v Třebízské ulici, kde měl obchod se smíšeným, železářským a košíkářským zbožím a také trafikou po svém otci. Vlastnil i výčep lihovin a později svou obchodní činnost rozšířil o výrobu sodovek.

Koncem roku 1915 opatřil Maryšce Kylianové z Židenic (nar. 4. 1. 1894 v Brně) místo pomocné účetní v měšťanském pivovare. Zda tak učinil na přímluvu Francina Hrabala nevíme, jméno František Hrabal, obchodník v Brně, je však uvedeno na křestním listě malého Bohumila. Lze tedy připustit, že se Francin s Maryškou znali již před jejím příchodem do Polné. Bohoušek se narodil 28. března 1914 v Židenicích, v knize narozených a pokřtěných otec není uveden. Maryška Kylianová přišla do Polné jako svobodná matka, její syn ale zůstal, až do věku 3 let, u svých prarodičů v Židenicích.

PATŘILA DO BOHÉMSKÉHO SVĚTA

NAPSALI O MARYŠCE

„... to, co budu psát, mělo, myslím, podstatný vliv na utváření Hrabala, i když se jednalo o vliv neuvědomělý. Jeho matka, již věnoval také své nezapomenutelné stránky ve svém díle, byla věru úžasná žena (on má mnoho z ní). Nesmírně nadaná, inteligentní, měla tu smůlu, že neutekla k nějaké divadelní společnosti. Byla by se vypracovala k protagonistům našeho Národního divadla, ano, zcela jistě. Paní Hrabalová byla vzor těch žen, o jakých snili naši dědové v minulém století.“ (Karel Maryško: Několik slov k úvaze, *Haňta press* č. 18, str. 79, Praha, 1975)

„Matka byla nesmírně šikovná v domácnosti a přitom měla zvláštní podvědomí, patřila do bohémského světa, ráda hrála divadlo, co já pamatuji, tak chodila do zkoušek, na premiéry. A vedla domácnost. Na tom malém městečku se hrálo divadlo s velkou chutí a moje matka se divadlu věnovala, měla velký talent a ten talent k divadlu je nesen tím jistým způsobem bohémství. Matka se ráda předváděla, ráda hovořila, ráda se bavila o divadle, četla o divadle, všechny ty recenze, všechno, co se hrálo v Praze, musela také vidět. Takže k nám chodila společnost, moje matka měla několik přátel, se kterými hrála divadlo, a s velkým zájmem a zasvěcením věděli nejen to, co hrají, ale to, co se hraje vůbec, jako zkrátka v pražských divadlech.“ (B. H.: *Kličky na kapesníku*, str. 19 - 20, Práce, Praha, 1990)

„Život malých měst byl nesrovnatelně bohatší než dnes. V Polné v roce 1917 žilo málo přes 4 tisíce lidí a přece se zde pravidelně hrálo ochotnické divadlo. Maryška Kylianová - Hrabalová byla hvězdou představení, což dosvědčuje i to, že po představení do Nymburka jezdila dále pohostinsky vystupovat do Polné, což bylo na plakátech spolku Jiří Poděbradský velkými literárními oznamováno. Hrál ovšem i Francin Hrabal a v jednom případě - ve slavnostním provedení Jiráskovy Vojnarky 16. května 1918 - nastoupil na divadelní prkna i čtyřletý Bohoušek Hrabal v roli pětiletého Jeníka Vojnara. Ochotnickému divadlu se věnovali manželé Hrabalovi i v Nymburce, přičemž především pro Maryšku bylo divadlo velkou vášní.“ (Václav Kadlec: *Literatura jako způsob života*, *Týden* č. 38, str. 80, Praha, 1996)

Ohlášky Francina a Maryšky proběhly rychle za sebou, a sice 30. ledna, 2. a 6. února 1916 v chrámu Nanebevzetí Panny Marie, Františka Hrabala a Marii Boženu Kylianovou oddal kaplan Karel Kučera pouze za přítomnosti svědků - Bedřicha Zapletala, majitele tiskárny v Polné, a Josefa Doubka, soukromníka, a několika polenských přátel. Otec Maryšky, Tomáš Kylian, dal písemné svolení nevěstě na farním úřadě v Zábrdovicích u Brna. Mladí manželé se po svatbě nastěhovali do pronajmuté místnůstky v domě Antonína Marase č. 80 v Poděbradově ulici, kde se jim 25. září 1917 narodil syn Břetislav Josef Hrabal (Slávek). To však již malý Bohoušek žil 10 měsíců s rodiči v Polné, když mu 26. prosince 1916 dal Francin písemným prohlášením příjmení Hrabal a přijal ho za vlastního. Někdy koncem roku 1917 obdržela Hrabalova rodina služební byt v prostorách měšťanského pivovaru. Do rodiny docházela hlídat děti a vypomáhat služka Marie Benešová.

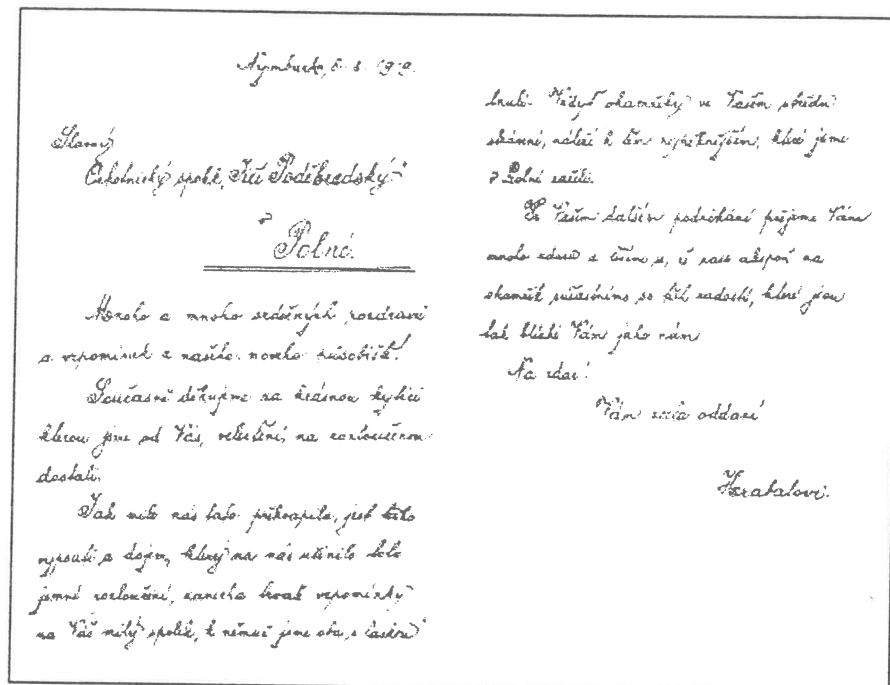
Z literárního odkazu Bohumila Hrabala víme, že jeho matka toužila stát se divadelní herečkou. Je nesporné, že první větší role dostala v polenském souboru Jiří Poděbradský. Přestože se v Polné v období 1915 - 1917 divadlo hrálo sporadicky (v roce 1917 ani jednou), členové souboru se určitě scházeli a divadlem žili. Láska k divadlu přivedla Maryšku mezi polenské ochotníky hned po příchodu do Polné a blízkými přáteli Hrabalových byli zejména manželé Zapletalovi - hlavní protagonisté souboru

Jiří Poděbradský. Tiskař Bedřich Zapletal byl v roce 1906 zvolen jednatelem spolku a v období 1899 - 1918 účinkoval třiapadesátkrát. Jeho manželka Emanuela sehrála ve stejném období čtyřicet jedno představení a několikrát se na divadelních prknech objevil i jejich syn Jan Zapletal. V posledním válečném roce nastalo v kulturním dění všeobecné oživení. Také polenští ochotníci se zviditelnili. Během roku nazkoušeli sedm divadelních her, kterými se představili na deseti večerech. A právě v tomto období se **uplatňuje herecký talent Maryšky Hrabalové**, když dostává příležitost zahrát si téměř ve všech představeních. Divadlo však hraje po boku své manželky také Francin.

Uprostřed léta 1919 se Hrabalovi z Polné stěhují. Francin přijal nabídku na místo správce nymburského pivovaru. Ačkoliv sbírám a zakládám informace o pobytu Hrabalových v Polné již přes 10 let, nebylo mi dlouho známo, kdy vlastně z Polné odešli. Nevěděl to ani Hrabalův vydavatel, nevěděl to ani sám Bohumil Hrabal a hrabalolog Radko Pytlík uváděl rok 1920. V březnu 1997 mě upozornila vedoucí Muzea Vysočiny - pobočky Polná, Marta Vomelová, na dopis Hrabalových adresovaný z Nymburka polenským ochotníkům ze 6. srpna 1919 (je uložen v polenském muzeu).

Přátelská pouta, láska k divadlu a vztah k Polné byly u Hrabalových příliš silné. Potvrdil to i Bohumil Hrabal. Při rozhovoru v Kersku 15. března 1994 nám vyprávěl, jak často jeho

Dopis polenským ochotníkům poslaný Hrabalovými z Nymburka v srpnu 1919.

matka vzpomínala na Polnou. Pomohla mu oživit prožitky z dětství v Polné, které se pak promítly v jeho literární tvorbě.

Odstěhování do Nymburka se kontakty Hrabalových s přáteli v Polné nepřerušily. Svědčí o tom zápisy v Pamětní knize města Polné 1914 - 1934 ředitele muzea Břetislava Rérycha. Uvádí hostování Marie Hrabalové v představení Gejzír v roce 1924, v následujícím roce dvě představení Náměsíčný, s nímž se soubor zúčastnil soutěže ochotnických spolků v Jihlavě a získal i zásluhou paní

Hrabalové první cenu. V roce 1929, 13. a 14. července, hostoval v Polné nymburský Hálek s představením Soubor lásky - v němž hráli oba manželé Hrabalovi.

Bohumilu Hrabalovi bylo v době, když odcházeli z Polné, necelých šest let. Ze svého tříletého pobytu si však hodně pamatoval a některé prožitky byly natolik silné, že je ve svém literárním díle vylíčil do nejmenších podrobností.

Od roku 1919 Hrabalovi žili ve vlídném polabském městě Nymburce.
Jan Prchal, Polná

POŽEHNANÝ PROKLETÝ BÁSNÍK

Pod tímto názvem uvedla Česká televize koncem loňského roku v cyklu Nevyjasněná úmrtí díl věnovaný Bohumilu Hrabalovi. Autorkou tohoto dokumentu je režisérka Olga Sommerová, které jsem se zeptal na okolnosti vzniku filmu.

Můžete na úvod říci něco o tomto cyklu a o vaší účasti na něm?

„Myšlenka natočit cyklus dokumentárních filmů Nevyjasněná úmrtí vznikla v nadaci World Circle Foundation a je to projekt zabývající se známými lidmi, kteří zemřeli za ne zcela vyjasněných okolností. Poprvé mě lidé z této nadace oslovili někdy začátkem loňského roku, když měl být natočen díl o Jiřím Šlitrovi. Mně se do toho příliš nechtělo, protože hodinový dokument o nežijícím člověku jsem ještě nedělala, já jsem zvyklá točit s živými lidmi. Pak jsem se ale nechala přemluvit a byla jsem strašně šťastná, protože mi práce s archivními dokumenty připravila spoustu radosti. I moje děti byly nadšené, byla to pro nás domácí výuka z historie české kultury. Když přišel návrh natočit film o Bohumilu Hrabalovi, tak jsem neváhala. On patřil - stejně jako Jiří Šlitr - k mým mladickým láskám, moc jsem ho milovala, když jsem četla koncem 60. a začátkem 70. let jeho knížky. Později, když už jsem sama začala pracovat a měla rodinu, neměla jsem na čtení čas, a tak jsem pana Hrabala na mnoho a mnoho let opustila. Setkala jsem se s ním pouze jednou v životě, asi v pětadvaceti, kdy jsem byla se svým prvním mužem v Kersku na návštěvě. Byl tam tehdy i Jiří Menzel a další lidé, a já si vzpomínám, že Hrabal vyšel na zahradu, tam natrhal takovou malou kytičku lučního kvítí a dal mi ji.

V době, když jsem s tou prací začínala, byla moje matka velmi vážně nemocná, a tak bylo těžké soustředit se na práci na filmu. Pak jsem se ale do toho ponořila, našla někoho z Hrabalových přátel a pak takovým tím systémem sněhové koule nacházela další a další, kteří mi posléze pomohli - spolu s dokumenty z archivů, kterých bylo také dost - vytvořit ten celkový výsledný ob-

raz, ve který jsem v té těžké životní situaci ani nedoufala.“

Kolik jste shromáždila materiálu, ze kterého jste pak film stříhala?

„Měla jsem natočeno asi 20 kazet, což je 10 hodin, a ten film je hodinový. Když se točí na video, je ten poměr strašně velký, takže se člověk musí prohrabávat obrovským množstvím materiálu. Ona to je hrozně těžká práce udělat hodinový film, aby se po celou dobu udrželo napětí. Je tam spousta témat i lidí, a je těžké prokomponovat ty různé roviny, aby vznikl nějaký tvar, který je dramatický, což film - i dokumentární - musí být.“

Můžete porovnat práci na filmech o Jiřím Šlitrovi a Bohumilu Hrabalovi?

„Zásadní rozdíl je v tom, že film o Šlitrovi jsem točila v době, kdy už více než čtvrt století nežil, kdežto u Hrabala to bylo zhruba rok po jeho smrti, kdy paměť byla ještě živá a trvala ta citová angažovanost a zklamání z jeho smutného konce. Já vím, že i v Šlitrově případě byli jeho blízcí tou předčasnou smrtí zrceni, ale čas to už přeci jen zahojil. Pamatuju se, že jsem přišla k Tygrovi v den výročí Hrabalovy smrti a někdo z přátel u vašeho stolu říkal, že je to smutné, že Česká televize nebyla schopna natočit o tomhle géniovi české literatury dokument, dokud žil. Je to takové české a potvrzuje se, že Češi jsou strašně nevděční ke svým velkým a slavným, jako by jich měli přehršel, a za druhé - televizní dramaturgie bývá chaotická, takže záleží na tom, kdo s čím přijde a kdo co prosadí. Když tak o tom přemýšlím, tak si uvědomuju, že kdybych točila film o Hrabalovi žijícím, tak by

to byl film úplně jiný, protože v tomto mém filmu už je obsažen aspekt hodnocení a vztahu jeho přátel k němu. Pro tento typ dokumentu jsou pak zdrojem především archivy a výpovědi pamětníků, a já jsem měla v Hrabalově případě ještě k dispozici jeho literaturu a jeho osobní výpovědi, byt literárně zpracované. A měla jsem vlastně to štěstí, že Hrabal byl velmi sebekritický, pořád se shazoval, hrozně o sobě pochyboval a tím jaksi vyvažoval tu moji odvěkou snahu hrdinu svého filmu někam vynést, adorovat ho a vynutit i tu slzu na divákově. Rozdíl mezi těmi dvěma filmy je snad také v tom, že u Hrabala se jednalo o polohu až existenciální, která člověku možná víc hrábne do nitra a duše.“

Co ještě dodat?

„Zajímavé je, že když se dívám na ty archivní materiály, cením si nejvíce těch, které natočil Tomáš Mazal na VHS. Po obrazové a zvukové stránce jsou sice nekvalitní, ale mě jako dokumentaristku fascinuje právě to, že jeden přítel s kamerou, bez jakéhokoliv štábu, je v blízkosti Hrabala, který to vlastně jako natáčení nevnímá. Navíc jsou to záběry pořízené v Hrabalově soukromí, v denně se opakujících situacích posledního období jeho života, které bylo smutné až tragické. Když vidím ty záběry starého a špatně se pohybujícího pána, který si ale stále uchovává kus toho svého frajerství, jsem vždycky znovu dojatá až k té slzičce. To je ale dobře, to přeci potřebujeme, protože kdyby se člověk nenechával alespoň občas dojmát a neprožíval ty malé hudby života, jak tomu říkám, tak k čemu by to naše pinožení na tomhle světě bylo? Byla by

to jenom dřina a otročina. Takže díky Bohumilu Hrabalovi jsem natočila film, který je snad dobrý, který se mi líbí a moc mě v průběhu natáčení potěšil. To je pro mě důvod, proč tu profesi dělám - ta radost z průběhu práce, protože se při ní setkávám s dobrými lidmi a posune mě to někam dál.“

Ivan Kott

Převzato z informačního zpravodaje členů a příznivců Jonáš - klubu Praha „Jonáš“ číslo 4 - 1998/1999.

Požehnaný prokletý básník Bohumil Hrabal na fotografii Jana Řehounka.

OD SRDCE

Hrabaliana Alenky Vávrové

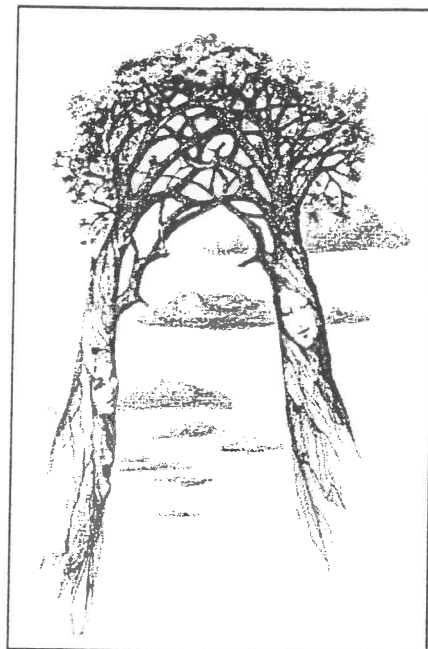
Alenka Vávrová se narodila ve znamení ryb ve Františkových Lázních. Po básnické prvotině s názvem „Druhotina“ (1986) vyšla její druhotina s názvem „Mahatma“ (1989), která jí vynesla cenu Pražské imaginace z nadace Bohumila Hrabala. Třetím titulem je básnická sbírka „Mé a Františkovy aneb Z jiného světa“ (1993). Pro potěchu přátel vydala báseň „Marcikáj aneb Čajová báseň“ (1998) a vzápětí útlou sbírečku „Soukromá Hrabaliana“.

V Hrabalianě se autorka vyznala z hlubokého citu k milovanému spisovateli, velikému člověku, kterému jednou upletla svetr a on ho rád nosil, i když nebyl bůhvíco, protože byl darovaný od srdce. Od toho samého, z něhož vyprýštily verše: „...a byla jsem s tebou / na jedné lodi Bezmocnosti / když bolely tě nohy / Bohoušku“.

Namísto své fotografie si na zadní stranu knížečky dala obrázek kočky. Vysvětlení najdeme v básni „A tak neuvěřitelné se stalo skutkem“: „Kočka ve mně / se napřítihla / a povytáhla / drápky. / Neuvěřitelné se stalo skutkem / neboť zároveň / tiše přeběhla jsem si přes cestu / Zaplnila jsem se světlem / a tmou / Světlem a tmou / A neuvěřitelné opět se stalo / skutkem / neboť bylo mi zeleně jako kdysi / v jedné básni / asi před padesáti nebo / čtyřiceti šesti.“

Kdo byl na zahájení ustavujícího shromáždění Klubu čtenářů B. H. v nymburském Hálkově divadle, jistě potvrdí, že nám všem běžel jemný mráz po zádech, když Alenka na schodech s citem, ale bez sentimentu, protože ten by Bohouškovi Hrabalovi „neseděl“, recitovala z Hrabaliany: „A tak neskutečné stalo se / skutkem / Veliký básník vyskočil oknem / z pátého patra / Rovnou do nebe...“

Honza Řehounek

Akademická malířka Marie Lacigová je „dvorní“ ilustrátorkou básnických sbírek Alenky Vávrové. Pro „kníženku“ Soukromá Hrabaliana vytvořila i tuto nádhernou kresbu „švarných a krásných“ kerských borovic.

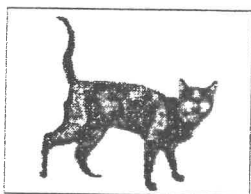
Paradoxní rozhovor s rybou, která namísto fotografie chtěla kočku

Na zakládajícím shromáždění Klubu čtenářů Bohumila Hrabala v Nymburce jsem pokřtil tvou poslední knížku - Soukromá Hrabaliana. Můžeš ji čtenářům Nymburského pábitel přiblížit?

„Je to spíše „kníženka“ než knížka, neboť původně je součástí větší sbírky básní Dědeček se češe. Hrabalian se ujalo Veslo a vydalo je samostatně, protože asi dost dobře ví, že ve slovech je síla (jak napsal jeden kritik), jsou-li vyřčena včas a že kocábka žádná bez toho nástroje nikam nedopluje, je nám všem nade vše jasné. Ta dáma, Marcela Daňková, mě přesvědčila, že si tu samostatnou knížečku pan Hrabal od nás zaslouží a hned. Celý „Dědeček“ totiž se svým mottem „Hrál kdysi na hoboj a hrál už kolik dní: dům hoří. dům plápolá, dědeček se češe“ musí nejspíš hodně zestárnout a než spatří světlo světa, dům musí vyhořet do základů... Neboť zahlcení informacemi, dozvídáme se o prospati teprve pádem do ní.“

Jak Hrabaliana přijali čtenáři a kritika?

„Nemohu se nezmínit o tom, jak jsem ponejprv dostala několik „ran“. První od Matě, kde mi původně přislíbili knihu distribuovat a pak řekli, že o ni nebude zájem. Že to prostě neberou. V knihkupectvích v Nymburce ji také do prodeje nevzali. dokonce pan majitel jednoho z nich řekl, že Hrabala nikdy, že by to zbytečně zabíralo místo.“

Asi už opět vyšel z módy..? Hrabaliana se ke čtenáři dostávají těžko, jsou v prodeji jen ve Františkových Lázních a v Kaprově ulici v Praze v knihkupectví U Fišera.“

V knížce děkuješ nejen B. H., ale „všem mrtvým a dalším živým“, to je přece paradoxní.

„Paradoxní jako život sám. Ty texty nejsou jen pro Hrabala. Je to Má knížka o životě a smrti. I když je ústředním motivem básníkův podivuhodný pohřeb a Skok do nebe. Někteří žijí jsou pro mě víc mrtví než ti, co jsou mrtví po staletí. Někteří Moji pro mě nikdy nezemřeli a ponese je v sobě do svých konců (či začátků?). Tak je to i s Mým Bohouškem. Víc nepovím. Všichni pábitel vědí, o co jde...“

Odezva na Hrabaliana tedy žádná?

„To vůbec ne. překvapivě - naopak. Asi tak dvě třetiny lidí, k nimž se zvláště cestami Hrabaliana dostala, reagovaly. Někteří telefonicky, ale většina mi napsala. Nebo pro ty básničky někteří i něco udělali. A byli to čtenáři neznámí, známí i fajnšmekři.“

Co ti udělalo největší radost?

„Obrázky a uznání mé ilustrátorky, akademické malířky paní Marie Lacigové. A pak také knížka sama. Jak je udě-

laná - jinak. A má dvě verze. Jedna má laminovanou leskou obálku, druhá je holá, bílá, papírová. Ta je prý bližší Bohumilu Hrabalovi. Mně také.“

Velkou radost mi udělal nestor poezie české pan Miroslav Kovářik, který kdysi uváděl můj první program v Zeleném peří a koncem roku 1989 uvedl téměř celá Hrabaliana v rozhlasovém Poetickém nocturnu. Recitace, jeho slova i hudební doprovod, to bylo brilantní.

Letos v únoru se z nich četlo v rádiu Vltava. Také mě příjemně překvapilo neočekávané uznání od Josefa Škvoreckého a jeho paní (Jonáš okamžitě chtěl tu krásnou známku, ale já mu ji nedala). Hezkých bylo i pár upřímných řádek od básníka mého srdce Karla Šiktance. Všechny dopisy jsou pro mne radostí, jsou-li od lidí, kteří jistě patří do Hrabalova rodu. A je jich hodně. Pro ně z módy nevyšel. Poezii nemají za záležitost módy a slávy, momentálního „kurzu“, ale života. Jsou to ti, kteří umějí chápat větu, že „Lanza bílá a poezie nikoho nezabije“.

Ale teď prosím, zkraťte to. Ať je v Pábiteli víc místa pro básničky...“

Dodám tedy jen, co jsem už říkal v Nymburce, že jsem se stal velmi rád „kmtrem Tvé kníženky“. Je to zdravé a krásné dítě. Tak ať se mu daří. Do smrti i potom...“

S Alenkou Vávrovou, básnířkou z Františkových Lázní,

rozmlouval Ladislav Řezníček

Děkuji za nulté číslo Nymburského pábitel. Myslím, že vše, co děláte „pro pana Hrabala“ je bohulibé, záslužné. Tak ještě jednou děkuji a přátelsky a srdečně Vás zdravím!

Váš Vladimír Sainer

P.S.: Do Klubu čtenářů B. H. se zatím nepřihlašuji, marodím, nevím zda „tu“ budu ještě rok, dva...

Věříme, že pan Sainer, duchovní otec Nejmenšího nezávislého nakladatelství, z nějž vyšlo mnoho krásných knížek a příležitostných tisků, a rovněž autor skvělých textů, tu s námi bude ještě hodně let a že ho, a nemusí být ani členem, rádi uvidíme na některém ze setkání Klubu.

Za všechny upřímně
Honza Řehounek

„HRABALŮV PRINC“ NAPSAL SCÉNÁŘ PRO FELLINIHO

KRASAVICE KARLABRK

V závěru loňského roku vyšla knížka Vladimíra Sainera *Krasavice Karlabrck*. „Něžný, poutavý a úsměvný příběh z první poloviny našeho století, příběh o krásách, trablech i radostech života krásné Karoliny, alias Karlabrck,“ dočteme se se charakteristiku povídky na záložce.

Původně vyšla *Krasavice Karlabrck* v samizdatu v roce 1986. Autor sám o ní hovoří jako o počtě Bohumilu Hrabalovi „za jeho poetické a pábitelské bonbóny, za literární mlsání“. Literární kritik M. Petříček za ni Vladimíra Sainera pasoval na Hrabalova prince.

Text knihy je napsán jako jediné souvětí začínající malým písmenem v předmluvě, jež je oslovením Bohumila Hrabala, nepřetržitě pokračující

vlastním příběhem Karlybrck a nekončící tečkou.

„Že jste v tak krátké próze zachytil prostředí, tu originální Karlu, její syny, muže i postranní figurky s jejich způsobem řeči, je podivuhodné,“ napsal Václav Holzknecht. Sám Bohumil Hrabal v doslovu (bez použití interpunkce) píše: „A Vy jste ode mne přebíral tu štafetu jako jsem ji přebíral už od strýce Pepina a Vy navíc jste z té story o dámě jménem Karlabrck vytvořil artefakt který má velký oblouk a tedy se podobá povídce pana Čechova nebo návrhu na scénář pro film který by mohl natočit i Fellini.“ - řeh -

Vladimír Sainer: *Krasavice Karlabrck*, Nakladatelství Žár - Dušan Žárský, 1998, Ostrava, náklad 1 000 výtisků.

Literární večer v kostele

Skupina mládeže Vršovického sboru Církve československé husitské uspořádala v úterý 2. března literární podvečer s názvem „Povídejte, pane Hrabale!“

V první části setkání, na němž bylo velmi sympatické, že se jej zúčastnili i tělesně postižení, se střídala videoprojekce úryvků rozhovoru Mistra Hrabala s herečkou Zdenou Hadrboľcovou (Nevyjasněná úmrtí: Požehnaný prokletý básník Bohumil Hrabal) s procitěným přednesem raných Hrabalových básní v podání „vozičkáře“ Martina Sadílka. Poté si všichni prohlédli zajímavou výstavku fotografií a dokumentů. V druhé polovině téměř tříhodinového programu přečetli Lucie a Tomáš Rozkydalovi několik ukázek z Hrabalových knih a o svém vztahu k „Panu spisovateli“ hovořil host - Jan Řehounek. Zavzpomínal na svá setkání s tímto velkým spisovatelem a přečetl první kapitolu ze své knihy Bohumil Hrabal

a jeho městečko, kde se (bohužel) nezastavil čas.

Ke skvělému vyznění komorní literární besedy přispěla i zcela mimořádná atmosféra mohutného prostoru velké modlitebny Husova sboru na Vršovickém náměstí. - šl -

Lucie a Tomáš Rozkydalovi předčítají úryvky z knížek Bohumila Hrabala.

BOHUMIL HRABAL VE FOTOGRAFII

JE TADY MEZI NÁMI

Ve čtvrtek 11. března v podvečer se nymburské muzeum zcela zaplnilo. Mezi příchozími se objevily známé tváře, ta nejznámější se však dívala z mnoha desítek fotografií na stěnách: Bohumil Hrabal.

Fotografovi Stanislavu Tůmovi a vedoucímu muzea Františku Sýkorovi se podařilo dát dohromady spoustu autorů, dokonce i takových, kteří již nejsou mezi námi, kde nechybějí jména Taras Kuščynskij, Václav Chochola, Jan Reich, Hana Hamplová, Zdeněk Merta, Ladislav Michálek, Karel Kestner a řada dalších, a soustředit kolekci, jež má hlubokou vypovídací schopnost. Podává svědectví o velikánovi, který se nesmazatelně zapsal do kulturní historie našeho národa, české i světové literatury, ale i o skromném a moudrém obyčejném člověku. Ať je to na fotografii Stanislava Tůmy, na níž stojí B. H. s rukama v kapsách, či snímku B. H. s rukou pod bradou od Karla Kestnera použité pro plakát, v sekvenci nasnímané Hanou Hamplovou při rozhovoru s Místrem, nebo starších Jankovičových snímcích.

A právě Milan Jankovič, který promluvil v úvodu vernisáže o životě Bohumila Hrabala a zavzpomínal na svá setkání s ním, vyslovil to, co v tu chvíli přítomní cítili: „Ve všech těch obrázcích je pan Hrabal tady s námi.“

Výstava je otevřena do 25. dubna a je možné si zakoupit pěkně vytištěný komorní soubor fotografických faximilí.

- řeh -

ČLENSKÁ ZÁKLADNA KLUBU REKAPITULACE

Ke dni uzávěrky Nymburského pábitel měl Klub čtenářů Bohumila Hrabala 104 členy. Jsou mezi nimi Sergio Corovas z Itálie, Piotr Grygierczyk a Jan Wolski z Polska a Dr. Brodský z Düsseldorfu v SRN. Z podnikatelských subjektů a institucí nepřibyla k šesti kolektivním zakládajícím členům žádná další. Jinak je členská základna roztroušena po celé republice, od Zlína, Olomouce, Kroměříže, Kopřivnice, Frýdku Místku, až po Cheb, Náchod, Rumburk, Český Krumlov či Protivín. Třiadvacet je Pražáků, dvacet „domácích“ Nymburských a z Kerska jen Dáša Hrabalová.

Připomínáme, že podle stanov je výše členských příspěvků 100 Kč pro studenty, 200 Kč pro ostatní členy a 1 000 Kč platí organizace. Kdo se přihlásil a nezaplátí, nebude dostávat informace ani zpravodaj klubu.

Kontakt na sídlo „klubu“: Městská knihovna Nymburk, Palackého 1749, 288 02 Nymburk, tel./fax 0325/512723.

Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábitel č. 1 - 11. duben 1999. Registrace: OkÚ Nymburk - kult/2/98. Vydavatel: Městská knihovna v Nymburce, Palackého 1749, 288 02 Nymburk. Šéfredaktor Jan Řehounek, tel. 0603/238523, redakční rada: Veronika Štůlová, Jindra Tučková, Alena Vávrová. Vydavatelský servis zajišťuje redakce týdeníku Polabské listy v Nymburce, tiskne Tiskárna Blecha Nymburk. Pro členy Klubu čtenářů Bohumila Hrabala zdarma, volně prodejné výtisky 10 Kč. Náklad 200 ks.